

KURT WICKMAN:

Kan svensk borgerlighet återbildas?

Ute i Europa framstår ett normalt svenskt riksdagsval som ett val mellan fem vänsterpartier. Den svenska borgerligheten förmår inte ens formulera en enhetlig syn i skattefrågan.

Utnyttja socialdemokratins in-neboende spricka p g av att både offentliganställda lägre tjänstemän och industriarbetare ingår i partiets väljarkår, uppmanar författaren.

Lämna det pragmatiska centerpartiet utanför ett renodlat borgerligt alternativ. Det är i de mångas vanmakt och känsla av förtvivlan som ett borgerligt regeringsalternativ kan hämta näring.

Riksdagsvalet 1988 har lett många till att leta efter orsaker till socialdemokratins enastående stabilitet. Borgerlighetens strategiska svaghet har i diskussionen väckt mindre uppmärksamhet.

För en borgerlig europeisk observatör framstår ett normalt svenskt riksdagsval som ett val mellan fem vänsterpartier. En europeiskt normal politisk hållning saknar representation i Sveriges politiska liv. Vilket parti skulle t ex kunna tänka sig att försvara arbetsmoralens kärna — "den som inte arbetar, ska inte heller äta?" Vilket parti försvarar marknadsekonominns förutsättning — "bara den som ger något likvärdigt i utbyte, erbjuds en förmån"?

Skattepolitiken är central

Borgerligheten — sådan den nu är — tar också passivt emot angrepp från en maktlysten socialdemokratisk apparat. Man förmår inte ens formulera en enhetlig syn i skattefrågan. Det unikt höga svenska skattetrycket snedvrider den allmänna moralen, minskar lusten till arbete, gör det svårt för familjer med normal inkomst att klara sin ekonomi och tillåter framväxten av en parasitär byråkrati.

I skattefrågan finns det moraliska och politiska problemet i koncentrerad form. Genom höga skatter överför socialismen produktions- och konsumtionsbeslut till politiska församlingar och ger socialistiskt orienterade intressegrupper rejäla förmåner. Om de borgerliga vill återföra beslut till enskilda och neutralisera intressegruppernas privilegier, vore det nödvändigt att klippa av socialisternas transmissionsrem, det höga skattetrycket.

Ändå saknar egentligen borgerligheten

Kurt Wickman är fil dr.

övertygelse om skattesänkningens fördelar. Man har gått in för vissa små justeringar. Men i övrigt har man förklarat sig beredd att ta ansvar för ett samhälle som visat tecken på att falla sönder under sin skattebörda.

Om de borgerliga eftersträvar att regera, är nyckeln en annan skattepolitik än den nuvarande. Den nuvarande påminner om lejonets kula – alla spår leder dit, men inget därifrån. Följdsatsen är, att bara ett program för kraftiga skattesänkningar kan övervägas.

Om man inte är intresserad av detta alternativ, är det svårt att se varför man ska söka regeringsmakten. Att söka vinna majoritet på ett program, som innebär att man vill införa andra tekniska lösningar, saknar förmåga att entusiasmera. Det är knappast heller trovärdigt. Socialdemokraterna är bättre administratörer.

Socialdemokraternas klyvning

Om de borgerliga kan antas komma fram till ett sådant program, måste man också bestämt utnyttja den spricka som finns inom socialdemokratin. En av de strategiska svagheter är sammansättningen av dess valmanskår. Man är beroende både av de offentliganställda lägre tjänstemännen och de industrianställda arbetarna.

De politiska skillnaderna går här i dagen. Ibland får jag intrycket att industriarbetarna är de klassiska borgerliga dygdernas sista försvarare i Sverige. De arbetar oftast mot världsmarknaden och är väl medvetna om t ex den moderna teknologins nödvändighet, vårt tunga beroende av billig elektricitet för att kunna konkurrera, nödvändigheten att stimulera till mer arbete genom att gå ifrån den solida-

riska lönepolitiken och det höga skatte-trycket.

De offentligt anställda är dock beroende av höga skatter. De arbetar på en konkurrensskyddad marknad och förhåller sig avvaktande till modern teknologi. En prestation inom t ex offentlig vård ger inte möjlighet till individuell lönesättning, eftersom efterfrågan styrs av politiskt ansvariga, inte av konsumenter. Det har lett offentligt anställda att utveckla en kvasi-egalitär filosofi, som strävar mot en kraftigt utjämnad lönenivå efter skatt. Ofta formulerar man sin inkomstpolitik i moraliserande termer – ”är inte A värd lika mycket som B”?

Mellan dessa grupper hänvisas socialdemokratin att slå en bro. Om man misslyckas, förlorar man regeringsmakten. Det är möjligt att lyckas, så länge medborgarna förmås att tro, att ett modernt samhälle kräver 2/3 av medborgarnas inkomster i skatt. Här har de borgerliga hjälpt socialdemokratin genom att i sina diskussioner legitimera ett högt skatte-tryck.

Konsten att slå kilar

En borgerlig konstellation som låter socialdemokratin ensam ta ansvar för det skattetryck och den skattebyråkrati som följer, kan komplettera sitt program ytterligare. Det är möjligt att skjuta in sig på just de frågor som skulle skärpa socialdemokraternas inbördes strid.

Ta frågan om EG. Industrins starka intresse för medlemskap återkommer också hos industriarbetarna. Offentliganställda har en svalare inställning till det ”osvenska” Europa. De borgerliga har inget att vinna på att krypa undan om medlemskap

– gör detta förslag öppet och utmana socialdemokratin!

Ta frågan om kärnkraften. För industriarbetarna gäller det arbete och inkomst. För de offentligtanställda gäller det en "industrirelaterad miljöfara". Men kostnaderna för att avveckla kärnkraften är utomordentligt höga. De borgerliga kan utmana socialdemokratin genom att redovisa kalkylen över avvägningen mellan nytta och risk. Avvecklingsfrågan förtjänar att väckas på nytt. Varför låta socialdemokratins strävan att klippa av diskussionen vid 1980 års folkomröstning segra?

Det finns fler frågor som följer samma mönster som de exemplifierade. Om de borgerliga tänker sig att göra något annat med regeringsmakten än socialdemokratin, finns det inget skäl att inte försöka driva en kil mellan socialdemokraternas falanger. När socialdemokraterna anklagar de borgerliga för splittring, brukar borgerliga politiker peka på att också socialdemokratin är uppdelad. Det är utan vidare värt sitt pris, att göra sådant till något mer än lama avvärjningsförsök.

Lämna centern utanför

En svårighet sticker omedelbart i ögonen. Det pragmatiska centerpartiet faller utanför ett renodlat borgerligt alternativ. I boken "Makten över maten" behandlade författarna centerpartiet som ett enfrågeparti.

Centern strävar att garantera en politiskt förmånlig behandling av jordbrukssektorn. I utbyte mot sådana åtgärder, er-

bjuder man stöd till andra partiers centrala förslag. Det är därför troligt att centern kommer att driva mellan borgerligt och socialistiskt. Den som erbjuder jordbruket större fördelar, kan kalkylera med centerns stöd.

En långsiktig borgerlig strategi bör därför läggas upp utan att man sneglar på centern. Partiet kan erbjudas att delta i en borgerlig regering under vissa garantier för jordbruket, som fastställs i direkta regeringsförhandlingar. Men en borgerlig strategi som tvingas ta hänsyn till t ex centerpartiets energi- eller subventionssyn blir svår att göra trovärdig.

Politik i stället för teknik

1988 års valrörelse dokumenterade med visst eftertryck svårigheten att vinna väljarna på förslag till tekniska lösningar men i stort oförändrad politik. För att t ex folkpartiet skulle klara sin skattedebatt hade man förmodligen behövt skicka sina valarbetare på en tvåterminskurs i skatte-teori. Det ledde till att man kom in i en defensiv uppläggning av valrörelsen.

De många medborgarna som utan framgång sökt hävda sig mot en stel skattebyråkrati, velat byta skola för sina barn, aldrig kommit någon vart med offentlig administration i ett ombyggnadsärende, har någon nära släkting som fastnat i sjukhusbyråkrati o s v påmindes inte av de borgerliga om de känslor inför staten som sådana upplevelser väcker. Det är dock i denna de mångas vanmakt och känsla av förtvivlan som ett borgerligt regeringsalternativ kan hämta näring.